

KŘÍŽ, NA KTERÝ SE DÍVÁM

PASTÝŘSKÝ LIST

k blahořečení pallotinského kněze Richarda Henkese

15. září 2019

Dr. Georg Bätzing, limburský biskup

Milé sestry a bratři,

Náhoda nebo prozřetelnost? To, že budeme 15. září 2019 na svátek Povýšení sv. Kříže v naší diecézi v limburské katedrále slavit blahořečení otce Richarda Henkese, je pro mě úžasná shoda okolností. Jeho mučednická smrt v koncentračním táboře Dachau se nedá pochopit bez událostí na Golgotě.

Když bude 15. září vystavena relikvie Kříže v oltářním prostoru naší katedrály a vedle ní relikvie patera Henkese, je to znamením, že každá generace křesťanů, každý jednotlivec i každý z nás je postaven před výzvu následování kříže a musí se v ní osvědčit.

Když biskup Wilhelm Kempf v roce 1959 obnovil Slavnost svatého Kříže, jeho cílem bylo spojit v jedné slavnosti všechny části diecéze, abychom se vzájemně posilovali ve společném slavení víry. To očekávám i od letošní slavnosti, protože blahořečení P. Henkese je nakonec oslavou víry, která nás posiluje na společné cestě.

V tento den jsme zvláště spojeni se společenstvím otců a sester pallotínů. Již dlouhou dobu utvářejí naši diecézi svým svědectvím a nasazením, takže mohou říkat: Limburg a pallotini – patříme k sobě.

KŘÍŽ A OBĚŤ

Podívejme se na víru tohoto muže, který se narodil v roce 1900 v dnešním Ruppachu-Goldhausenu a v roce 1925 byl vysvěcen na pallotinského kněze v Limburgu. Richard Henkes byl přesvědčen, že Bůh ho povolal ke kněžství a ke službě misionáře. Krátce před svým vysvěcením napsal: „Chci být především knězem, která se obětuje pomáhá nést kříže druhým.“¹

Co jako student těmito slovy myslel, je pro nás dnes těžko pochopitelné. Že lidem na někom nebo na něčem tak záleží, že se pro ni „obětují“, to známe a říkáme také.

Od svých prarodičů možná víme, že „obětují“ těžké situace svého života v naději, že Bůh je promění v požehnání pro druhé. Spojují své životní kříže s křížem Ježíše Krista, Vykupitele.

To neznamena, že by se utrpení zmenšilo, ale dostává smysl, sílu a oporu. Takto žil i otec Henkes, v jehož dopisech se slovo „oběť“ často objevuje. Žil své povolání podle slov Lukášova evangelia: "Kdo chce jít za mnou, ať zapře sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě." (Lk 9,23). Tuto myšlenku často a rádi zpíváme v písni Angela Silesia. "Kdo nebere svůj kříž a nenásleduje mě, není mě hoden ani není mou ozdobou." (GL 461, 3. sloka)

Pater Henkes nechtěl nést svůj kříž sám pro sebe. Byl připraven nést kříž druhých v přesvědčení, že to pro ně bude požehnáním. Kristovo odevzdání se na kříži bylo vzorem pro vlastní odevzdání, pro cestu učednictví, kterou šel se všemi důsledky. Jak sám napsal před svým kněžským svěcením, chtěl být "nositelem kříže druhých".

15. září hledíme s vděčností na svědectví patera Henkese a zároveň se ptáme na naši cestu, na náš vztah k ukřižovanému Spasiteli. Křesťanství jako náboženství vykoupení je v současnosti pod

drobnohledem. To souvisí taky s hlubokou krizí církve, s krizí důvěryhodnosti, za kterou si můžeme sami. Existuje však úhel pohledu, který při všech změnách církve stále zůstává. Mám na mysli otázku: Jsou dnes lidé schopni chápat křesťanskou víru jako poselství o vykoupení Kristovou smrtí na kříži? Mohou lidé 21. století věřit, že drama na Golgotě má něco společného s úspěchem či neúspěchem jejich života? Že Kristova oběť, nás vysvobodila ze spleti viny a ze smrti, abychom mohli žít ve svobodě?

Při hlásání evangelia musíme najít slova, která nám umožní toto tajemství víry vložit do srdcí našich bližních. A v našich činech by mělo být znát, že Kristova přítomnost uzdravuje a dává nový život i dnes.

PRAVDA A OPRAVDOVOST

Dalším rysem života Richarda Henkese je jeho smysl pro pravdu a pravdivost. To se dozvídáme už o jeho školních letech a je to patrné i v jeho životě učitele, kazatele, kněze a exercitátora. Je zřejmé, že tato vlastnost má něco společného s duchem mariánské kongregace v pallotinské škole ve Vallendar-Schönstattu.

Tam byli přesvědčeni, že lidé 20. století už nejsou nesení tradicemi a zvyky rodiny nebo komunity. Co je potřeba – i pro víru a církve – je vnitřně svobodný člověk, který osobně rozhoduje o svém přesvědčení, víře i cestě učednictví. Pouze svobodní lidé jsou schopni uniknout pokušením ducha doby a následovat cestu Kristova příkladu.

Nepřekvapuje mě, že pater Henkes velmi rychle odhalil propagandu nacistického režimu. Ve škole a v kázáních analyzoval například písně a texty údajných spasitelů, kteří vkládali všechny své naděje do "lidu", nikoli do jednotlivce. Proto se nový blahoslavený stal vášnivým obhájcem důstojnosti každého jednoho člověka, zejména nemocných, starých a postižených.

Není divu, že byl gestapu trnem v oku. Rodiče ho pochopitelně žádali, aby byl opatrnější. Pater Henkes neodsuzoval děsivé mlčení mnohých, ale dal jasně najevo: "Někdo to říct musí."

Nevíme, kolik rozhovorů vedl s Bohem, se sebou samým, se svými spolubratry nebo s blízkými lidmi o tom, jak nazvat věci pravými jmény, aniž by tím ohrozil ostatní. Ale nemohl jinak. Svobodomyšlný muž se nenechá zastrašit.

Předčítal encykliku "S horoucí starostí" papeže Pia XI., předčítal homilie münsterského biskupa Clemense Augusta hraběte von Galen. Formuloval svůj závazek k důstojnosti lidské bytosti v moudrých slovech a nazval odsun nemocných ze sanatorií ve slezské Branici vraždou.

„Někdo to přece musí říct." Co je toto "to" dnes? Se všemi naléhavými otázkami souvisejícími se změnami v církvi nesmíme náš pohled zaměřit na sebe. Evangelium je tu pro lidi, a v jeho světle se díváme na výzvy naší doby.

Jsem vděčný za každého, kdo se ozve slovem i skutkem, když je snižována důstojnost lidské bytosti, ať už se jedná o nenarozené děti, o umírající, o ty, co život nevládají, nebo o cizince.

Každá lidská bytost je bezvýhradně Boží dcera a syn, naše sestra, náš bratr.

SMÍŘENÍ A VZÁJEMNOST

Rád bych upozornil ještě na další aspekt života Richarda Henkese. Jak jsem řekl, byl to člověk milující svobodu. Je zřejmé, že v komunitách, v nichž žil, existovaly rozpory ohledně otázky, jak by měl vypadat společný život. Ale Henkes dokázal podat ruku ke smíření. Tento postoj se projevil zejména, když se v roce 1941 stal farářem ve Strahovicích na Hlučínsku, v regionu, který se po první světové válce stal součástí České republiky a v roce 1938 byl opět připojen k Německu.

Český farář byl vyhoštěn několik týdnů před Henkesovým příjezdem a na něj tam čekala komunita s kulturními a jazykovými problémy, kde se jedni cítili nadřazení a druzí podřadní. Henkes nesnesl pohrdání ani popichování. Začal se učit česky, aby mohl lépe porozumět a komunikovat. V koncentračním táboře v Dachau pokračoval v učení se češtině, protože se chtěl po válce vrátit do

pohraničí a přispět k usmíření. Jeho smrt v Dachau a nové vymezení hranic v Evropě mu to už nedovolily.

Vůle ke smíření a spolupráci je stále živá. Mám radost z živého partnerství mezi českým městem Strahovice a obcí Ruppach-Goldhausen ve Westerwaldu, domovskou farností blahoslaveného. V průběhu let se podařilo navázat mnohá přátelství.

Staly se symbolem partnerských vztahů mezi skupinami a farnostmi našeho biskupství k partnerským diecézím ve východní Evropě, Africe, Asii a výrazem světové církve, kterou sdílíme s palotiny. Tyto vztahy jsou velkým bohatstvím právě v době, kdy s podporuje spíše budování plotů a zdí.

A to platí i pro církve na našich konkrétních místech. Dobrá spolupráce s partnery ve vzdálených zemích je někdy snazší, než ta na blízkých místech, kde se církve dnešní doby shromažďuje, aby čelila výzvám doby. I zde se někdy objevuje pocit méněcennosti a nadřazenosti. Často stojíme před výzvou, abychom se k sobě navzájem chovali vlídně, smířlivě a bratrsky a překonávali tak vnitřní omezení a předsudky. Přeji nám všem ducha nového blahoslaveného. Věřím, že je naším přímluvcem v nebi.

MODLITBA A POŽEHNÁNÍ

Richard Henkes se celý život modlil za druhé. Každý večer se modlil za své blízké, ať už jako žák ve Vallendaru, jako student v Limburgu, jako učitel a kněz na Rýně nebo ve Slezsku a také v Dachau. Modlil se a žehnal jim. To se naučil už doma. Jeho matka Anna Katharina Henkesová, žehнала svým dětem vždy ráno, když odcházely do školy. I když se už jako kněz vracíval domů, matka mu dělala na čelo znamení kříže. V duchu takovéto modlitby věděl, že je v dobrých rukou, zejména ve dnech nemoci, nejistoty a především izolace v Dachau.

Právě zde se měl definitivně naplnit jeho životní program být "nositelem kříže" a "obětujícím se" knězem. Když si v roce 1925 tato slova zapisoval, rozhodně si nepředstavoval, jakou podobu dostanou o dvacet let později. Křesťanští mučedníci nehledají smrt. Přijímají ji s pohledem na Ukřižovaného, když už se jí nemohou vyhnout. Jednoho dne v zimě v roce 1945 nastal tento okamžik i pro otce Henkese. Mohl nechat nevléčitelně nemocné v jejich bídné situaci samotné? Věděl o nebezpečí nákazy. Tušil konec války a blízkost svobody, ale přesto šel dobrovolně do smrtící karantény. Jen Bůh sám ví, jaký vnitřní boj musel podstoupit.

Nikdo nemůže říct, že by udělal totéž nebo že by to nikdy neudělal. Až konkrétní situace ukazuje sílu, kterou dává víra. Pokud by v rodině věděli, že se brzy budou muset postarat o vážně nemocné dítě, manžela po nehodě, rodiče, kteří potřebují péči, nebo tchána či tchyni, pak by pravděpodobně jejich první reakce byla: To nezvládnou, to je na mě příliš. Ale když pak přijde čas převzít odpovědnost, člověku najednou přibývá síla. Mnoho lidí vydává toto svědectví i dnes. Zcela se oddají nějakému úkolu a často ho zvládají s pohledem na Ježíše a jeho oddanost.

Nikdo neví, jak vypadaly poslední hodiny života otce Henkese. Zemřel 22. 2. 1945. Z jeho dopisů víme, že se "v pekle Dachau" ani na konci necítil opuštěný, že mu svaté přijímání, které mu tajně nosili, dávalo sílu, že již zmíněné společenství v modlitbě a domov v církvi pro něj hodně znamenaly. Byl si totiž vědom toho, že nacistickému režimu nešlo o likvidaci jeho osoby, ale o zničení církve a křesťanského pojetí člověka, podle něhož je každý člověk stvořen k obrazu Božímu. Při zádušní mši svaté v červnu 1945 se četl úryvek z Janova evangelia: "Není větší lásky než ta, když člověk položí život za své přátele." (J 15,13)

Kromě Richarda Henkese zemřelo v Dachau mnoho dalších kněží, kteří pečovali o své spoluvězně, mnoho křesťanů, kteří se postavili nacistickému režimu. Když na něj 15. září vzpomínáme můžeme

být vděční i za mnoho lidí, kteří se v letech 1933-1945 postavili na stranu pronásledovaných a děkovat za mnoho žen a mužů, kteří to dělají i dnes čini těch oblastech světa, kde jsou lidé pronásledováni, utlačováni a zbavováni svobody.

Papež František ve své apoštolské exhortaci "Gaudete et exsultate" připomněl, že všichni pokřtění jsou povoláni ke svatosti. Píše: "Existují svědectví, která jsou užitečná jako podnět a motivace, ale ne jako vzor, který se má kopírovat. To by nás dokonce mohlo odvést od jedinečné a zvláštní cesty, kterou pro nás Pán připravil. Na čem záleží je to, aby každý věřící rozeznal vlastní cestu a vydal ze sebe to nejlepší, co do něj Bůh osobně vložil (srov. 1 Kor 12,7), a ne aby se snažil napodobovat něco, co není pro něj. Všichni jsme povoláni, abychom byli svědky."

Papež František má pravdu. Ve víře existuje mnoho vzorů – například svatí a blahoslavení jako například Kateřina Kasperová a Richard Henkes, další patroni diecézí a farností, možná také naši rodiče a určitě tak konkrétní ženy a muži v našich farnostech. Vzory jsou podněty a inspirace; neměly by se kopírovat. Podaří se nám jít vlastní cestou následování Krista ve společenství naší limburské církve a církve na celém světě?

V naději, že blahořečení otce Richarda Henkese k tomu bude silným impulzem na přímělu blahoslaveného vyprošuji pro nás všechny Boží požehnání.

Limburg, Povýšení sv. Kříže 2019

Váš biskup
Georg

MODLITBA

Bože Pravdy a Lásky,

povolal jsi Richarda Henkese,
k celoživotní důvěře v Tebe,
k zasazení se o pravdu,
k usmiřování lidí.

Dal jsi mu sílu nést kříž
a vydat svůj život pro druhé.

Dopřej nám být bdělými a rozhodnými,
v následování našeho povolání,
aby lidé mohli žít v důstojnosti,
kterou jsi všem daroval.

O to prosíme skrze Ježíše Krista,
našeho Bratra a Pána.
Amen.